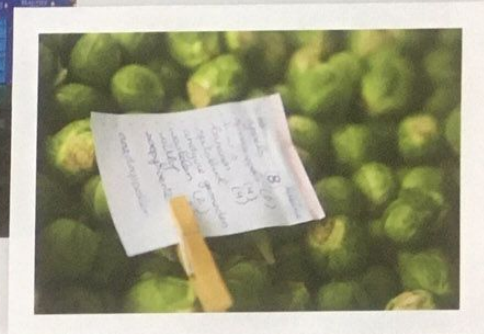

Groentewagen
verbindt
Friese dorpjes

Tekst **DOUWE ANNE VERBRUGGE**
Fotografie **MAX DE KRIJGER**

Groenteboer Abma kent al zijn klanten

Groenteboer Bernard Abma toertert beschaafd als hij Raerd inrijdt. Voor- en achterdeuren gaan open. Met mandjes en kistjes onder de armen komen de dorpsbewoners naar buiten. Ook Sanne, die haar moeder assisteert. “Ach *famke* toch, wat er is met je arm gebeurd?”, informeert de groenteboer, wijzend naar het gips. Bernard kent al zijn honderden klanten bij naam. Van al de negen Friese dorpen, buurtschappen en boerderijen die hij met zijn groentewagen aandoet.

'Mag ik ook een halve bloemkool, Bernard?'

Wilt u nog een paar bananen? Hoeveel, twee, drie? Dan pak ik ze even van binnen." Binnen is in dit geval de passagiersstoel van de groentewagen. Daar staan drie dozen vol bananen opgestapeld. Omrop Fryslân Radio galmt door de cabine. De 62-jarige Fries met hemelsblauwe ogen die stralen vanonder zijn petje, legt uit dat de bananen een teer goedje zijn. "Met dit kouwe weer moeten ze niet te lang in de buitenlucht liggen."

"Is het goed dat ik zelf al wat groente en fruit pak, Bernard?", klinkt het tussen alle burenbabbels door. "Tuurlijk Baukje, ga je gang joh." Baukje vertelt dat ze al jaren vaste klant is bij Bernard. "Maar het is me wat te fris vandaag om lang bij de kar te blijven hangen. Normaal maak ik altijd wel een dolletje met Bernard. We kunnen elkaar goed 'plagen'. Dat mag ik wel aan hem. Met zijn groentewagen brengt hij levendigheid in het dorp. De supermarkt is hier al jaren weg. Zoals andere mensen in de winkel een praatje maken, doen wij dat hier bij Bernard. Zijn aanwezigheid wordt echt gewaardeerd."

"Mag ik ook een halve bloemkool, Bernard?" vraagt een mevrouw op leeftijd. "Zo'n hele is voor mij in m'n eentje te groot." "Geen probleem, mevrouw." Kundig snijdt de groenteboer de kool doormidden. Het mandje met wat sinaasappels, mandarijnen, een tweetal uien en wat aardappels brengt hij voor haar naar binnen.

Terug in de warme auto vertelt Bernard dat hij al 45 jaar in het vak zit. Vanaf zijn zeventiende ging hij met zijn vader mee. "Mijn heit heeft de groentezaak overgenomen van zijn vriend Durk Dykstra. Durk was verzetsstrijder en werd aan het einde van de oorlog gefusilleerd. Trieste aangelegenheid, maar ze moesten verder. Het venten ging toen nog met paard en wagen en later deed ik het ook nog met een gemotoriseerde bakfiets. Rond het middaguur aten we thuis in ons dorp Tersoal en werd de wagen opnieuw opgeladen. Ik heb het lang samen met mijn zwager Jimte gedaan. Maar hij is ermee gestopt. Hoe lang ik doorga? Ach, nog wel een paar jaartjes!" Het werkgebied ligt in een cirkel van zo'n tien kilometer doorsnee om zijn woonplaats heen. Bernard somt de negen dorpen op die hij aandoet: "Poppenwier, Boazum, Reduzum, Raerd, Goënga, Gauw, Offingawier, Easterwierrum en Tersoal zelf dus. Ik heb een vaste route. Als ik ergens een half uurtje later ben dan normaal, bellen de mensen me op. Ze zijn bezorgd of het wel goed met me gaat."

Handgeschreven boekje

Bij de voormalige pastorie van Raerd hangt een tas aan de historische voordeur. "Ik ben ook een soort van HelloFresh, ik lever op bestelling", grinnikt de Fries, verwijzend naar de hippe leverancier van online recepten en ingrediënten. "Ach ja, er zijn wel mensen die overstappen naar HelloFresh

of Marley Spoon, maar meestal is het van tijdelijke aard. Ze proberen het even, en het zal best goed zijn hoor, maar na een tijdje staan ze weer bij mij aan de kar." De tas bij de pastorie wordt gevuld, de kassabon wordt erbij in gedaan. "De meeste mensen betalen één keer per maand via telebankieren. Om misverstanden te voorkomen houd ik in een handgeschreven boekje wel alles bij." Bij de kerk, waarvan het kerkhof wordt omzoomd door statige lindebomen, leunt een tweetal gemeentewerkers goedmoedelijk tegen het ijzeren kerkhofhek. "Heb je nog een appeltje, Bernard?" De groenteboer werpt ze een elstar toe. "Hoeveel kost-ie?" "t Is wel goed zo jongens." Een blonde Friezin die overduidelijk zwanger is komt met haar zoonkje toegesnel. "Goed dat ik je nog tref, Bernard. Ik kwam net bij de kapper vandaan en was bang dat ik je had gemist. Mag ik een komkommer? En heb je boerenkool? Geen boerenkool??" "Nee Wieke, dat liep zo hard vandaag, maar als je even wacht ... Ik heb mijn vrouw Lenie gebeld met de vraag of ze even wat ... nou daar zul je haar net hebben." Met verse stronken boerenkool onder de arm verlost Lenie haar man uit zijn boerenkool-loze lijden. Ynte, het driejarige zoonkje van Wieke, krijgt een appeltje mee. Iedereen kan weer tevreden op pad. "Soms heb ik een hele horde schoolkinderen aan mijn kar staan. Dan snijd ik de appeltjes doormidden. Welja, overal is een oplossing voor!"

Baukje is al jaren vaste klant bij Bernard. "We kunnen elkaar goed 'plagen'. Dat mag ik wel aan hem."

Jellie en Tietie

De groenteboer vervolgt zijn weg naar 'buitenuit', zoals hij dat noemt. De polder in. Bernard wijst op het oude gemeentehuis van Raerd ('hier ben ik nog getrouwd') en het voormalige café. Een gravure in het raam boven de toegangsdeur herinnert hier aan: 'D v/d Ploeg, Heineken Bier'. Het café doet nu dienst als dorps huis. "Ieder dorp hier heeft tegenwoordig een dorps huis. Dat is toch wel mooi. Van vergrijzing is geen sprake. Je ziet toch dat jongeren, als ze eenmaal getrouwd zijn, weer terugkeren naar hun dorp. Het is een veilige plek om je kinderen op te voeden. Ze kunnen rennend over straat naar school." Het karakter van de dorpen in deze streek komt volgens Bernard aardig overeen, er zijn slechts kleine verschillen. "Raerd is te typeren als een kerkelijk enigszins vrijzinnig dorp, met een sterk saamhorigheidsgevoel. Ik geniet daar wel van. O, wacht, ik moet nog even langs Jellie en Tietie. Ja jong, bijzondere namen heb je hier in Friesland." Jellie, die erop wijst dat zij nog weet dat Bernard werd geboren, koopt een vracht wortels voor stamppot. Tietie heeft genoeg aan een halve krop andijvie. "En kan ik de sla tot maandag bewaren, Bernard?" "Makkelijk, Tietie!" "Jaja, mooie koopmanspraak heb je, man", antwoordt ze terwijl ze hem vriendelijk aanstoot. Bernard springt de wagen in. "Kom, we gaan nu echt even buitenuit." Een kalme winterse mist hangt over het Friese platteland. Over de Hegedyk richting de boerderij van Miedema vertelt Bernard met gepaste trots over zijn Elfstedentocht-ervaringen. Twee keer reed hij de tocht, in 1986 en 1997. "Ik ben gek van schaatsen, maar voor de groenten op de kar is het beter dat het 's winters niet zo koud is. Vooral verse bladgroenten kunnen daar slecht tegen. Maar ik heb een kachel op de kar om de boel een beetje op temperatuur te houden."

'Het dorp is een veilige plek om je kinderen op te voeden'

Bij Greetje Miedema staat de koffie klaar. "Kom binnen Bernard. Even tussendoor een bakkie kan toch wel?" Koeien staan er niet meer op stal bij de boerderij van de Miedema's. Die is omgebouwd tot museum met motoren en auto's van 1910 tot 1970. "Onze zoon heeft even verderop de boerderij voortgezet." Greetje bestelt bij Bernard groente en fruit voor de hele week. "We hebben een flinke kelder, daar blijft het mooi goed in." Bernard: "Die kelders werden vroeger gebruikt voor de opslag van jirpels, aardappelen. Daar hadden we in het najaar een flinke klus aan. Juten zakken vol aardappelen brachten we op de rug die boerenkelders in. Pittig sjuuwerk."

Boerin en paardencoach Karin met het beste voor een pan soep.

Luisterend oor

Als Bernard de motor weer start, wordt hij op het boeren erf 'geblokkeerd' door een paar klanten van het dorp. "Verdraaid, daar heb je Leo en Geesje." "Er is een baby geboren bij onze Bauke, vandaar dat we vanochtend wat verlaat waren", verklaart Geesje de speurtocht naar haar groenteboer. De kar gaat weer open, want het devies van Bernard is *sjen = keapjen*: zien is kopen. "Maar minstens net zo mooi is de sociale rol die ik met liefde invul. Ik weet veel van wat er reilt en zeilt. Iedere dag kom ik bij zo'n zeventig mensen aan de deur of ze staan bij mij aan de kar. Al hun namen ken ik. Die van hun kinderen schrijf ik soms op zodat ik die een volgende keer niet vergeet. Maar het is toch prachtig om te horen dat Leo en Geesje opa en oma zijn geworden. De minder leuke momenten in iemands leven maak je ook mee. Dan blijf je een kwartiertje langer staan. Het is belangrijk een luisterend oor te bieden." De weg wordt vervolgd richting de buurtschap Flansum en voert over

een idyllisch smalle boerendijk waaraan her en der boerderijen liggen. Het Friese platteland glorieert, verstild in de mist. Het geflab van een Friese stabij verstomt als hij ziet dat het om de vertrouwde wagen van de groenteboer gaat. Bernard maakt een praatje, weegt zijn producten en rekent af. Bij boerin en paardencoach Karin Tijssen staat zelfs een kom soep op tafel. "Lekker hoor Karin, dat ging er wel in", groet Bernard als hij de keukendeur achter zich dichttrekt.

Op het dashboard van de groentewagen ligt een sleutel tje. Bernard: "De eigenaren van dit huis werken veel buitenshuis. Meestal zijn ze er niet als ik langskom. Een briefje met wat ze nodig hebben ligt op tafel. Mooi hè? Heel veel hier gaat op basis van vertrouwen. Daar voel ik me wel bij thuis."